

Paşa hükümetinin 15 Mart 1919 tarih ve 62 sayılı kararnameyle Umum Jandarma Kumandanlığı, Dahiliye Nezâreti'ne bağlandı. Harbiye Nâzırı Şâkir Paşa eşkiyalık olaylarının arttığı bir dönemde jandarmasının Dahiliye Nezâreti'ne bağlanması sakıncalarını bir raporla merkeze bildirdi.

23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışından sonra jandarma teşkilâtı bu defa Ankara merkezli olarak düzenlenmeye çalışıldı. Millî Müdafaa Vekâleti'ne bağlanan Umum Jandarma Komutanlığı, ordunun bir organı olarak sekiz bölge müfettişliği ve bu müfettişliklere bağlı illerdeki jandarma alay ve taburlarıyla yeniden teşkil edildi. Bölge müfettişlikleri İstanbul, Aydın, Ankara, Konya, Sivas, Adana, Trabzon ve Bitlis'te bulunuyordu. Kurtuluş Savaşı yıllarında jandarma birlikleri hem cephe hattında hem cephe gerisinde millî orduyu destekledi. Bu arada eğitimini İstanbul'da sürdüren Jandarma Zâbit Mektebi de Ankara'ya nakledildi. Okul bir süre sonra Konya'ya taşındı ve 1930 yılına kadar eğitimini burada sürdürdü.

Jandarma teşkilâtı, 22 Haziran 1930 tarih ve 1706 sayılı kanunun yürürlüğe girmesiyle önemli bir aşama kaydetti. Bu kanunla jandarmanın tanımı, görevi, bağlılık durumu, yetkileri, subayların görev ve sorumlulukları ayrıntılı biçimde tesbit edildi. Jandarma teşkilâtının subay ihtiyacı Harp Okulu'ndan sağlanmaya başlandı. Ankara'da Anıttepe'de 1935'te Jandarma Sınıf Okulu açıldı ve uzun yıllar Polis Enstitüsü ile ortak binada öğretime devam etti. 1935 yılındaki yeni düzenlemeyle isim değişikliğine gidilerek Jandarma Genel Komutanlığı adıyla çağdaş bir teşkilât kuruldu, başına korgeneral rütbeli bir âmir tayin edildi. Birlikler sabit ve seyyar jandarma olmak üzere iki gruba ayrıldı. 1937'de Jandarma Teşkilât ve Vazife Nizamnamesi yürürlüğe girdi. 1939'da sabit ve seyyar jandarma birlikleri, jandarma eğitim birlikleri ve okullar şeklinde yeniden düzenlendi. 1949 yılındaki düzenlemeyle nüfusu fazla olan illerde polis gücünün görevini üstlenmek üzere jandarma birlikleri kuruldu. Teşkilâtın adı 1953-1961 yıllarında Jandarma Umum Kumandanlığı şeklinde geçerken 1961'de tekrar Jandarma Genel Komutanlığı'na çevrildi. Bu tarihten itibaren kıyı emniyetini sağlamak için jandarmaya bağlı bot birlikleri, 1968'de hava birlikleri kurularak teşkilâtın yapısı ve etkinliği artırıldı. Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın kurulmasıyla kıyı ve karasuları koruma görevi 1982'de

jandarmadan alındı, kara sınırlarının korunması görevi ise 1988'de kara kuvvetleri birliklerine devredildi.

Jandarmanın görev ve yetkileri 10 Mart 1983 tarih ve 2803 sayılı kanunla mülki, adli, askerî ve diğer görevler olmak üzere dört gruba ayrıldı. 1984'ten sonra terörle mücadele konusunda jandarma teşkilâtına önemli görevler verildi. 2010 yılı itibarıyla Jandarma Genel Komutanlığı on üç jandarma bölge komutanlığı, seksen bir il jandarma komutanlığı, 901 ilçe jandarma komutanlığı, 2604 jandarma iç güvenlik karakolu, yirmi jandarma komando taburu ve 120 jandarma komando bölüğü ile Kara Kuvvetleri Komutanlığı'ndan sonra ikinci büyük kuvvet olarak asayiş ve huzurun sağlanmasına yönelik görevini sürdürmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Genelkurmay ATASE Arşivi, İstiklal Harbi Koleksiyonu (ISH-2), 113, Kutu 37, Göz 71; ISH-9-C, 15118, Kutu 543, Göz 5; *Hey'et-i Tensikiyye Karar Defteri, 1912-1929*, Jandarma Genel Komutanlığı Arşivi, s. 55-59; *Jandarma Nizamname-i Hümayunu*, İstanbul 1320; Derviş Akçabol, *Zabita Tarihi*, Ankara 1940, s. 196; *Jandarma Teşkilat ve Vazife Nizamnamesi*, Ankara 1945, s. 50-55; Hikmet Tongur, *Türkiye'de Genel Kolluk Teşkil ve Görevlerinin Gelişimi*, Ankara 1946, s. 52; Halim Alyot, *Türkiye'de Zabita*, Ankara 1947, s. 92, 250; *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi: Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti Dönemi*, Ankara 1984, IV/1, s. 387-389; Tahsin Uzer, *Makedonya'da Eşkiyalık ve Son Osmanlı Yönetimi*, Ankara 1987, s. 138 vd.; Ahmet Çermeli, *Jandarma Genel Komutanlığı Tarihi*, Ankara 2002, I-II; Necdet Koparan, *Türk Jandarma Teşkilatı: 1908-1923* (yüksek lisans tezi, 2007), AÜ Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü; *Jandarma Evâmir Mecmuası*, sy. 14, 37, 43, 66, 85, 111, 135, 167 (1912-20), tür.yer.; "1706 Sayılı Jandarma Kanunu", *Resmî Gazete*, sy. 1526, 22.06.1930; A. Rifat Kemerdere, "Büyük Harpten Evvelki ve Sonraki Jandarmanın Ödevleri Arasında Bir Mukayese ve Jandarma Tarihçesi Hakkında Birkaç Söz", *Jandarma Mecmuası*, sy. 43, Ankara 1936, s. 32-34; Hüseyin Işık, "Rumeli Jandarmasının Tensik ve Islahı", *Jandarma Dergisi*, sy. 78, Ankara 1971, s. 65; Haluk Selvi, "İstanbul Hükümetinin Kuva-yı Milliye Hareketini Bölme Teşebbüsü: Jandarma Umum Kumandanı Kemal Paşa'nın Batı Anadolu Gezisi ve Sonuçları", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, XV/44, Ankara 1999, s. 547-566.

ZEKERİYA TÜRKMEN

JENNINGS, Ronald Carlton

(1942-1996)

Amerikalı Osmanlı tarihçisi.

Amerika Birleşik Devletleri'nde Connecticut eyaletinin Trumbull kasabasında doğdu. 1963 yılında Harvard Üniversitesi'nden mezun oldu. 1967'de aynı üniversitenin Middle Eastern Studies bölümünde

yüksek lisansını, 1972'de Ucla'da *The Judicial Registers of Kayseri (1590-1630) as a Source for Ottoman History* adlı teziyle doktorasını tamamladı. Doktora danışmanı olan Bizans tarihçisi Jr. Speros Vryonis ile Jay Stanford Shaw ve Andreas Tietze gibi Osmanlı tarihçilerinden ders aldı. Doktoranın ardından daha önce barış gönüllüsü olarak gittiği Samsun'daki Maarif Koleji'nde aralıklarla 1988 yılına kadar İngilizce öğretmenliği yaptı. Bu arada özellikle Osmanlı şer'î mahkeme sicillerine dayanarak Anadolu'nun çeşitli yörelerinde araştırmalarda bulundu. XVII. yüzyılda Trabzon ve Kayseri'de ekonomik ve sosyal hayat üzerine makaleler neşretti; ardından araştırmalarını Kıbrıs üzerinde yoğunlaştırdı. 26 Ocak 1996'da Illinois Üniversitesi'nde görevli iken öldü. *Turkish Studies Association Bulletin*'in XV. cildinin 2. sayısı Türk meslektaşlarınca ona adanmıştır.

Eserleri. Jennings'in yayımlanmış tek kitabı, Kıbrıs'ın Osmanlı hâkimiyetine girmesinden sonra buradaki hıristiyan ve müslüman halkın sosyal ve ekonomik ilişkilerini sicillere dayanarak ele aldığı *Christians and Muslims in Ottoman Cyprus and the Mediterranean World 1571-1640* adlı eseridir (New York-London 1993). Ardından bazı makaleleri bir araya getirilip kitap halinde yayımlanmıştır (*Studies on Ottoman Social History in the Sixteenth and Seventeenth Centuries, Women, Zimmis and Sharia Courts in Kayseri, Cyprus and Trabzon*, İstanbul 1999). Diğer önemli makaleleri şunlardır: "Loans and Credit in Early 17th Century Ottoman Judicial Records of the Sharia Court of Anatolian Kayseri" (*JESHO*, sy. 16 [1973], s. 168-216); "Women in Early 17th Century Ottoman Judicial Records of the Sharia Court of Anatolian Kayseri" (*a.g.e.*, sy. 18 [1975], s. 53-114); "The Office of Vekil (Wakil) in 17th Century Ottoman Sharia Courts" (*St.I*, sy. 42 [1975], s. 147-169); "Urban Population in Anatolia in the 16th Century: A Study of Kayseri, Karaman, Amasya, Trabzon, and Erzurum" (*IJMES*, sy. 7 [1976], s. 21-57); "Zimmis (non-Muslims) in Early 17th Century Ottoman Judicial Records, The Sharia Court of Anatolian Kayseri" (*JESHO*, sy. 21 [1978], s. 225-293); "Kadi, Court, and Legal Procedure in 17th Century Ottoman Kayseri" (*St.I*, sy. 48 [1978], s. 133-172); "Limitations of the Judicial Powers of the Kadi in 17th Century Ottoman Kayseri" (*St.I*, sy. 50 [1979], s. 151-184); "Firearms, Bandits and Gun-Control: Some Evidence on

Ottoman Policy Towards Firearms in the Possession of Reaya from Judicial Records of Kayseri 1600-1627" (*Ar. Ott.*, VI [1980], s. 339-358); "The Population Society and Economy of the Region of Erciyes Dağı in the 16th Century" (*Contributions à l'histoire économique et sociale de l'Empire ottoman*, ed. J. L. Bacque-Grammont – P. Dumaont [Louvain 1983], s. 149-250); "Pious Foundations in the Society and Economy of Ottoman Trabzon, 1565-1640" (*JESHO*, sy. 33 [1990], s. 271-356); "Some Thoughts on the Gazi-Thesis" (*WZKM*, sy. 76 [1986], s. 151-161). *Village Life in Cyprus at the Time of the Ottoman Conquest* adlı yayımlanmamış bir çalışması Girne Millî Arşivi'nde bulunmaktadır (çalışmalarının tam bir listesi için bk. Erdoğan, sy. 8 [1997], s. 480-482).

BİBLİYOGRAFYA :

K. M. Cuno, "In Memoriam", *TSAB*, XX/1 (1996), s. 93-95; Netice Yıldız, "In Memoriam to Prof. Dr. Ronald C. Jennings", *Journal for Cypriot Studies*, II/2, Gazimağusa 1996, s. 87-88; A. Tietze, "In Memoriam Ronald Carlton Jennings, Jr., 1941-1996", *Turcica*, XXIX, Louvain 1997, s. 13-14; M. Akif Erdoğan, "Prof. Dr. Ronald C. Jennings (1942-1996)", *AÜ Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi: OTAM*, sy. 8, Ankara 1997, s. 479-482.

M. AKİF ERDOĞRU

JUYNBOLL, Gualtherus Hendrik Albert (1935-2010)

Hadis alanındaki
çalışmalarıyla tanınan
Hollandalı şarkiyatçı.

20 Ekim 1935 tarihinde Leiden'de doğdu. İlk adı Gautier ve Gual şeklinde de yazılır. Theodorus Willem Johannes Juynboll'den (ö. 1861) itibaren Doğu araştırmalarıyla tanınan köklü bir ailenin son üyesidir. Aileden miras kalan kütüphanenin de etkisiyle 1956'da Leiden Üniversitesi'nde Arapça ve İbrânîce öğrenimine başladı. Bu dönemde, daha sonra doktora tezini danışmanlığında bitireceği hocası Jan Brugman'ın isteğiyle *Concordance*'in tamamlanmasında görev alan öğrenciler arasında yer aldı. En önemli eseri olan *Encyclopedia of Canonical Hadith*'i kendisine dayanarak hazırladığı Mizzi'nin *Tuḥfetü'l-eşrâf*'i ile de bu sırada karşılaştı. Öğrencilik yıllarında zamanının önemli bir kısmını Leiden Üniversitesi Kütüphanesi Doğu Eserleri okuma odasında geçiriyordu ve altı ay süreyle Doğu yazmaları ve dergileri bölümünde yöneticilik görevini üstlenmişti. Bu görevi esnasında,

ziyaretçilere kapalı olan bölümlerde alanıyla ilgili kitaplara ulaşma imkânı buldu.

Modern Mısır'da hadis literatürü etrafında yapılan tartışmaları incelediği doktora tezi için bir yıl Kahire'de kaldı. Doktorasını Leiden'de 1969'da tamamladı, ardından eşiyile birlikte Amerika Birleşik Devletleri'ne gidip Kaliforniya Üniversitesi'nde ders verdi. Buradaki işine son verilince İngiltere'ye geçti; 1974-1985 yılları arasında Exeter Üniversitesi'nde görev yaptı. Hadis araştırmaları üzerinde yoğunlaşmaya karar vermesi de bu üniversitede ders verdiği döneme rastlar. Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'de çalıştığı sırada tatillerde Leiden Üniversitesi Kütüphanesi'nde araştırmalar yapıyordu. 1985'te Hollanda'ya döndü ve herhangi bir üniversiteye intisap etmeden hayatının sonuna kadar çalışmalarını bu kütüphanede sürdürdü. Sahip olduğu bilgilerin nihai noktası kabul ettiği, *Kütüb-i Sitte*'deki râvileri ve isnadlarını incelediği *Encyclopedia of Canonical Hadith* adlı ansiklopedik eserinin ardından yeni bir çalışma yayımlayamadı. Uzun süre sağlık problemleri yaşayan Juynboll 19 Aralık 2010'da Leiden'de öldü. Kütüphanesinin büyük bir kısmı Juynboll Vakfı tarafından Leiden Üniversitesi Kütüphanesi'ne bağışlanmış, 2011 yılında Juynboll'ün anısına aynı üniversite tarafından uluslar arası bir sempozyum düzenlenmiştir.

Juynboll akademik çalışmalarının amacını, "Eğer İslâm'ı bildiğimiz şekliyle icat eden Muhammed değilse -ki bu, Ignaz Goldziher'in bir asır öncesine ait eseri *Muhammedanische Studien*'inden itibaren bilinen bir şeydir- bundan kimin sorumlu olduğunu bulma" şeklinde dile getirmiştir (*My Days in the Oriental Reading Room*, s. 17). Hadislere karşı olan merakının Goldziher'in eseriyle birlikte başladığını söyleyen Juynboll'ün bu ilgisi bütün akademik hayatı boyunca devam etmiştir. Goldziher'in hadislerin büyük kısmının İslâm toplumunun sonraki asırlarında

görülen gelişmeleri yansıttığı (uydurma olduğu) şeklindeki iddiasından hareketle bir hadisin ne zaman, nerede ve kimin tarafından söylendiği sorularına özellikle isnadlardan hareketle cevap bulmaya çalışmıştır.

Juynboll'ün isnad incelemesinin merkezinde hadislerin uydurulmasında sorumlu kabul ettiği müşterek râviler bulunmaktadır. Isnadların ilk defa kendilerinden birçok tarife ayrıldığı ortak râvilerin, isnadlarında yer aldıkları hadisleri uydurduğu iddiasını şarkiyatçı literatüründe bir teori haline getiren J. Schacht ise de, bugün söz konusu teori öncelikle Juynboll'le birlikte anılmaktadır. Zira Juynboll bu yöntemi ilk olarak *Muslim Tradition* adlı kitabında uygulamış, ardından makalelerinin çoğunu ve son kitabını bu yöntemin uygulanması ve geliştirilmesine ayırmıştır. Müşterek râvi yöntemi bağlamında onun tarafından ortaya konan kısmî müşterek râvi (partial common link), görünüşte müşterek râvi (seeming common link), tek râvili tarik (single strand), örümcek (spider), dalış (diving / dive) gibi terimlerin yanı sıra Schacht'in geliştirdiği isnadların yayılması (spread of isnads) kavramı çalışmalarında çok sık geçmektedir. Juynboll ayrıca müşterek râvilerin müslüman âlimler tarafından farkedildiğini, onların bu râviler için hadis literatüründe "medâr" kelimesini kullandığını iddia etmiştir. Kullandığı terimler ve yöntemiyle ilgili olarak kendisine yöneltilen eleştirileri dikkate almayan ve bunlara doğrudan cevap vermeyen Juynboll'ün akademik hayatı boyunca iddialarında görülen değişiklikler uyguladığı teoriyi yine kendisine ait bazı ilâvelerle geliştirmekten ibaret kalmıştır.

İsnad analiziyle meşgul olmasının kaçınılmaz sonucu olarak ricâl literatürüyle de ilgilenen Juynboll, bu literatürde biyografileri yer alan birçok râvinin aslında sahte isnadlar oluşturmak amacıyla uydurulmuş isimler olduğu kanaatindedir. Bu bağlamda üzerinde durduğu bir iddia da isnadlarda ittisali sağlamak için yaş hilesine başvurularak râvilerin daha uzun yaşamış gibi gösterildiği yolundadır. Birçok çalışmada dile getirdiği bu iddiası için "The Role of Mu'ammârün in the Early Development of the Isnād" adıyla bir makale yazmış (*WZKM*, LXXXI [1991], s. 155-175), *The Encyclopaedia of Islam*'da yer alan "Mu'ammâr" maddesinde de söz konusu görüşlerini tekrarlamıştır.

Gualtherus
Hendrik
Albert
Juynboll